DOUA ZECI DE ANI DELA UNIREA CEA MARE

UNIREA DE TOTDEAUNA

de AL. GREGORIAN

Se rotunjesc astăzi două decenii dela unirea Ardealului cu Țara, — Ardealul lui Gheorghe Doja, al lui Horia și al Iancului, care își desface dimensiunile eroice peste veacuri de jertfă și răsvrătire contra tiraniei străine.

Ziua aceasta în care coboară pe scări de lumină din firidele lor de cer, ca să se alinieze sub stegari, toți tribunii și martirii unui mileniu groaznic de besnă, plin de temnițe, de zornăitul lanțurilor și de trosnetul oaselor frânte pe roți, este mare și sfântă în românism cât Paștele Invierii creștine. E într'adevăr un miracol. Miracolul care a venit să împlinească slova și cuvântul profeților noștri și care e, fără îndoială, grație divină pe cât e dârzenie și destin. La împlinirea lui au lucrat toate forțele istoriei noastre și, deopotrivă, harul care ridică în văpăi de foc lespezi grele de piatră de pe pieptul răstigniților din Scripturi.

Rămâne pentru totdeauna adevărul că Ardealul ne-a venit pe calea de sânge a jertfei și că a întârziat să ne vină atâta timp cât jertfa nu era suficientă și totală, căci a trebuit să ardă la un moment dat un neam întreg — holocaust viu — pe ruguri ca să se deslege piedicile destinului.

De aci urmează că Unirea nu ne-a fost dată de tratate. Tratatele au urmat ca niște simple procese verbale care constată și ratifică faptul împlinit prin jertfă, aceasta fiind una din coordonatele unirii. Nu ni s'a acordat o favoare. Noi, aceasta e realitatea: ne-am întregit un drept cu vocațiune istorică și care rămâne etern și independent de soarta tratatelor. Unirea e un act al istoriei autocefale.

Dovada cea mai bună că unirea Ardealului, ca și a celorlalte țări de altfel, nu ne-a surprins și ne-a venit meritată după lungi pregătiri și frământări în adâncurile plasmei noastre etnice și în străfundurile morale ale vieții românești, e faptul că la douăzeci de ani, numai, după proclamarea ei, contopirea sufletească a românilor de pretutindeni este absolută și perfect simetrică.

Formele străine, despărțitoare, impuse prin constrângere și vitregie s'au topit ca fumul și a rămas trupul țării rotund ca soarele și curat. Maghiarismul și rusismul, au dispărut din provinciile alipite, de îndată, cum a dispărut fanariotismul din Țara Românească, dogorit de focul nestins al conștiinței naționale.

Ardealul de astăzi cu Grădiștile dacice și cu toate prezumțiile lui protolatine este tot atât de bine identificat cu destinul românesc ca Oltenia, ca Muntenia, ca Moldova, ca oricare altă porțiune de Românie. In eflorescența spiritualității românești, nu se deosebește duhul ardelean de cel oltean și de celelalte. Nu există decât un duh autohton dominator, același pretutindeni.

Fenomenul acesta nu poate fi explicat decât prin preexistența unirii spirituale de totdeauna dintre ținuturile românești, care au putut fi ciuntite pe hărți arbitrare, dar în carnea lor n'au fost despărțite niciodată.

Transfigurarea aceasta fulgerătoare a țărilor alipite s'a realizat prin generația tânără.

Generațiile mai vechi, cu incontestabile merite istorice, dar împărțite pe ideologii și frământate de îndoielile și întrebările veacului din care au venit, ar fi isbutit mai greu lucrul acesta. Generația nouă, însă, a concrescut din aceleași certitudini și din aceleași seve spirituale pe toată întinderea pământului străbun. Ea n'a fost pulverizată în filosofia disolvantă a secolului XIX. Ea s'a rânduit într'un singur front ideologic: naționalismul, a gândit pe aceleași lozinci care se desfac din două mari adevăruri: etnicitate și creștinism, a mărșăluit în aceeași cadență și a apărut nu chinuită de întrebări diferite, care în mod fatal ar fi dus-o la răspunsuri și la puncte de vedere diferite, ci cu o afirmare categorică, irezistibilă, înscrisă pe steagul credințelor ei tari cu litere de fulgere: românism integral.

Din carnea generației noui a dispărut orice urmă de apăsare străină. Ea nu cunoaște decât orgoliul de a fi cât mai mult românească și orgoliul acesta și-l arată în Ardeal, în Bucovina, în Basarabia, oriunde, și-l arată și îl impune cu o ardoare necunoscută până acum în istoria noastră, cu o fanatică devoțiune caracteristică veacului în care suntem. Din conștiința acestei generații au dispărut deasemeni strigoii și tot ce a divizat leaturile vechi. Ea n'a păstrat decât ceeace o putea uni: credința în destinul neamului românesc, care străbate ca o undrea de lumină toate inimile tinere ale țării acesteia.

Acesta este al doilea miracol și a doua coordonată a unirii: naționalismul care a unificat țara, unificând tineretul.

AL. GREGORIAN

GÂNDURI ȘI FAPTE

PENTRU APARAREA DREPTURILOR ROMANEȘTI

de ȘTEFAN METEȘ

președintele Comitetului Regional pentru Transilvania al Ligii Antirevizioniste Române

Prăznuim 20 de ani dela eliberarea Transilvaniei din robia de veacuri. Cu ce suferințe și cu ce imense sacrificii de sânge am reușit să scriem în istorie, 1 Decembrie 1918.

Cei 20 de ani reprezintă desigur un strălucit capitol de desvoltare istorică și de viguroasă afirmare românească.

Dacă sărbătorile naționale sunt popasuri luminoase de bucurie în viața unui popor, ele trebue să fie, la noi, mai ales, tot atâtea prilejuri de înălțare sufletească și de chemare la datorie, la muncă neîncetată și la veghe pentru întărirea neamului și a țării, așezată la rescrucea tuturor vânturilor primejdioase și tălăzuită necontenit de ura neiertătoare a dușmanilor. Și, dușmăniile sunt astăzi mai mult decât oricând în plină erupție de furie împotriva sfintelor noastre drepturi istorice, dobândite și rescumpărate prin uriașa jertfă a trecutului nostru de dureri.

Generații după generații cădeau dealungul veacurilor în lupta istovitoare de fiecare zi cu prigonitorii, dar în locul lor se ridicau mereu alte energii noui și mai dârze și mai viforoase, pentru a-și păstra întreaga și neprihănită ființa națională. Și loviturile cădeau potop, cădeau din plin fără cruțare, dar vitalitatea neamului nostru, ca o supremă binecuvântare a Cerului, n'a putut fi mâcșorată. Ea a crescut, veac după veac, împingându-și departe hotarele etnice și îndârjind astfel și mai mult pe temerarii făuritori ai planurilor de distrugere și de desnaționalizare.

Vremea dreptății divine se apropia. Marele război mondial izbucni năpraznic, anunțând înfricoșata zi a judecății. Se prăbușiră împărății și hotare mincinoase, pentru a se creia o lume nouă întemeiată pe principiul naționalităților, de adevăr și dreptate.

Astfel, Românii din Transilvania, după cumplite suferințe seculare și după neasemănata jertfă a celor 800.000 de morți din războiul întregirii naționale, putură să-și scuture lanțurile robiei și să se unească pe veci cu frații lor de pretutindeni.

Asupritorii noștri de eri nu pot uita însă ușor binefacerile ce le aveau din exploatarea nenorocitului nostru neam robit. Pentru aceasta, înfierbântați de imaginația lor morbidă, au deslănțuit cea mai formidabilă propagandă în străinătate, împotriva noastră. Prin sute și mii de publicații încearcă să răstoarne adevărul istoric.

Pentru aceasta dar, noi nu putem dormi liniștiți pe lauri biruinții din trecutul apropiat ori cât de puternică ar fi conștiința dreptății noastre ci stând mereu de pază, avem suprema datorie de a sdrobi și a spulbera neadevărurile și a face prin o documentare temeinică să se înalțe luminoasă dreptatea noastră, fără de a putea fi pusă vreodată la îndoială.

Indemnați de aceste griji și gânduri, am crezut nimerit ca în rândurile de mai jos să desvăluim încă câteva din metodele de maghiarizare ale stăpânitorilor de eri împotriva Românilor, în temeiul cărora îndrăznesc să cearâ învierea Ungariei de odinioară, apusă pentru vecie.

Ungurii au comemorat în 1896 un mileniu dela așezarea lor în Ungaria. Numeroase cărți istorice și de artă s'au publicat pentru a preamări evenimentul. Intre acestea e una tipărită din însărcinarea ministerului ungar de comerț sub acest titlu: Populația Ungariei în vremea sancțiunij pragmatice, 1720—1721. (Magyarország népessége a Pragmatica sanctio korában" *1720—1721, Budapesta 1896, vol. XII din Publicațiile statisticei maghiare). Autorul acestui studiu statistic, așa de întins, este istoricul Ignatie Acsády, membru al Academiei maghiare.*

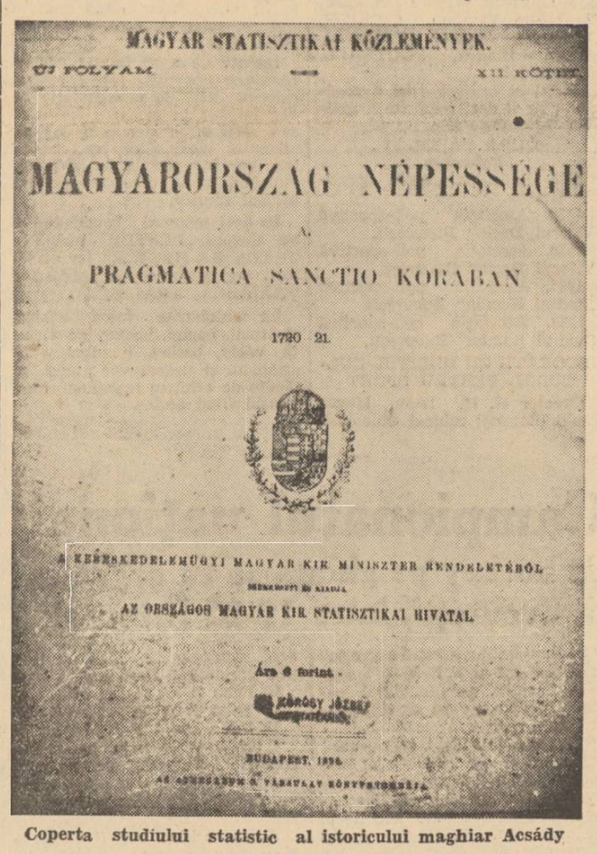
MAGYAR STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK.

ÚJ FOLYAM. — XII. KÖTET.

MAGYARORSZÁG NÉPESSÉGE

A

PRAGMATICA SANCTIO KORÁBAN

1720. 21.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KIR. STATISZTIKAI HIVATAL.

BUDAPEST. 1896.

Coperta studiului statistic al istoricului maghiar Acsády

Iată câteva spicuiri din conscripția din 1720—21, făcută de conscriptori unguri, cari dovedesc deplin majoritatea absolută a elementului românesc din Transilvania, încă înainte cu 200 de ani de eliberarea lui dreaptă. (Vezi op. cit. *p. 47—8):*

Județul	Români	Unguri
Alba	70,78	24,27
Arad	76,61	6,98
Chioara (ținut)	71,15	27,65
Dobâca	78,45	21,33
Făgăraș	87,87	12,02
Hunedoara	93,75	6,26
Miercurea (Scaunul)	61,55	9,15
Sibiu	48,94	0,34
Solnocul interior (Sălaj)	81,78	18,22
Zărand	88,40	11,52

In cursul celor două veacuri din urmă toate măsurile drastice ale Ungurilor, luate pentru a micșora această proporție etnică între ei și noi, au dat eșec, iar puterea de vitalitate și de înmulțire românească pe teritoriul străbun, n'a putut fi înfrântă.

La granița apuseană a României de astăzi, sau aproape de ea sunt două mari județe, cari în toate timpurile au avut o mare majoritate românească față de Unguri. In conscripția de mai sus sunt trecute invers, ceeace surprinde pe orice cunoscător obiectiv al istoriei acestor județe. Noroc că conscriptorii notează cauza de unde vine greșala, din care editorul Acsády dă câștig numeric Ungurilor.

Relativ la conscripția, din 1715 și 1720, a județului Bihor, se notează:

„Trebue să menționăm însă, că datele statisticei, cari s'au întocmit exclusiv pe baza numelor, nu redau fidel împărțirea pe naționalități în Bihor. NUMARUL VALAHILOR A FOST INCOMPARABIL MAI MARE, decât numărul numelor de familie valahe. Valahii, pe jumătate nomazi, cari au năvălit în aceste părți, pe atunci fără îndoială, nu aveau încă nume stabil de familie, și se vede că cu ocaziunea conscripției au fost botezați, pentruca lucrările în general să poată fi terminate. Cum conscriptorii au fost Unguri (din județul Pest) au dat nume de familie ungurești celor conscriși. Astfel tabloul statistic, întocmit pe baza numelor de familie, ne dă o imagine mai favorabilă despre Ungurii din Bihor, decât a fost în realitate" *(op. cit.* p. 317).

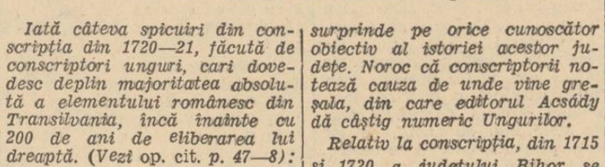
Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a táblázat adatai, melyek ilyetén a nevek alapján készültek. Biharban nem híven tükrözik vissza a nemzetiségi megoszlást. Az oláhok száma összehasonlíthatatlanul nagyobb volt, mint a mennyi az oláh családnevek száma. A bedaínkó, fél nomád oláhságnak akkor még kétségkivül nem volt állandó vezeték neve s ugy látszik, az összeíráskor keresztelték el őket, hogy a munkálatot egyáltalában végre lehessen hajtani. Minthogy pedig az összeírók (Pest megye) magyarok voltak, magyar vezeték neket adtak az általok összeírtaknak. Így a nevek alapján készült kimutatás sokkal kedvezőbb képet ad Biharmegye magyarságáról, mint minő az a valóságban volt. Tényleg a megyét

Fotografia pasajului din studiul lui Acsády

Aceiaș observație o găsim și la conscripția județului Solnocul interior (azi Sălaj) din anii 1715, 1720 :

„Conform datelor de mai sus, Ungurimea domină în 3/4 din sate. Trebue să notăm însă, că în realitate lucrurile nu sunt așa. Valahimea imigrată din Transilvania și din altă parte, care după rapoartele județului forma marea parte a populației, se găsea pe o treaptă atât de inferioară a culturii, încât n'avea nici nume propriu, nume de familie. In conscripție însă fiecare contribuabil trebuia trecut cu numele exact de familie și de botez. Ca să poată satisface acest ordin, conscriptorii s'au ajutat astfel, că pe cei ce nu aveau nume îi botezau ei la fața locului. Pe muncitorul cu ziua l-au numit *„Napszamos"*, pe faur *„Kovács"* și în general pe fiecare după ocupația ce avea. Numele acestea apoi le-au trecut în tablourile comunelor, cari astfel sunt pline cu oameni cu nume ungurești". *(o. c.,* p. 340).

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy tényleg nem így áll a dolog. Az Erdélyből s másfelől bevándorló oláhság, mely a megye nyilvánosai szerint a lakosság nagy részét tette, olyan alanti művelségi fokon állt, hogy még tulajdonneve, vezetékneve sem volt. Az összeírásbo azonban minden egyes adóköteles lakost vezetékneve pontos megjelölésével kellett bejegyezni. Hogy tehát utasításuk e parancsának megfelelhessenek, az összeírók ugy segítették magukon, hogy a névtelen embereket a helyszínén magok keresztelték el. Elnevezték a nagyszámmal Napszámosnak, a kovácsot Kovácsnak s általában mindenkit foglalkozása szerint. E neveket azután beírták a falvakról készített kimutatásokba, melyek tehát tévék magyar nevü emberekkel. Az összeírók

Fotografia acestei note din studiul lui Acsády

Mărturisirile acestea oficiale sunt pe deplin edificatoare asupra sistemului înmulțirii elementului unguresc în detrimentul celui românesc, care s'a practicat la toate recensămintele statului maghiar.

Evident că pe baza unor astfel de statistici etnografice nu poți pretinde teritorii și populații, cari prin drept, muncă și suferință nu ți-au aparținut niciodată. Forța și dominația brutală nu constitue nici când un drept, care ar mai putea fi înoit.

In susținerea drepturilor noastre și evidențierea din nou a felului cum Ungurii desnaționalizau pe Români dela granițe de vest, ne vine și cartea deosebit de prețioasă a neobositului inspector școlar din Satu-Mare, Dariu Pop, „Mărturii strămoșești" *(Satu Mare, 1938, p. IV + 158). Nu putem să-i fim destul de recunoscători pentru dovezile scoase la lumină intru apărarea sfintelor noastre drepturi în județul Satu Mare. O sumedenie de însemnări românești (din sec. 18—19), copiate de pe cărțile bisericești din vreo 83 sate sătmărene, apoi matricola bisericii greco-catolice (azi ruteamă, maghiarizată) din orașul Satu Mare (cu nume românești în 1772—77 scrise cu litere chirilice, iar dela 1777 înainte ungurești), și în fine statistica extrasă din Sematismul episcopiei greco-catolice din Muncaciu, pe anul 1822 (cu numele satelor (163) și numărul credincioșilor români), dovedesc în mod neîndoios ce operă de devastare sufletească s'a făcut printre Românii sătmăreni și cei din județul Ugocea, maghiarizându-i în multe sate în cursul celor două veacuri din urmă.*

Relativ la afirmația Ungurilor, tot așa de lipsită de adevăr ca și cele de mai sus, că Românii au imigrat cu miile în Ardeal și județele de graniță din Principatele Române, răspundem precis și categoric, bazați exclusiv pe documentele vremii:

Au venit ici colea câte unul din Principate. Dar sub stăpânirea ungurească era iadul cu toate persecuțiile și lumea căuta pe toate căile să evadeze din acest „Canaan" de tortură și lipsă de orice milă. Românii nu că veneau, ci fugeau cu miile în Principatele române, unde viața era cu mult mai bună și suportabilă sub toate raporturile. Dăm numai două dovezi din sute ce ne stau la dispoziție :

In 1786 pleacă din Maramureș 1992 familii, iar în 1789 din județul Turda 1500 suflete, trec în Moldova (după istoricul maghiar, Marczali, Magyarország története II Iozsef Korában, *III, Budapesta, p. 388, 394).*

Ambasadorul german H. Fr. Diez din Constantinopol, scrie în 26 Ian. 1785, către regele Frederic al Prusiei: „Guvernul austriac a descoperit că de vreo 40—50 de ani, mulți din oamenii săi din Ungaria și Transilvania și alte provincii ereditare, au mers pentru a se așeza în Moldova și Muntenia, dar niciodată emigrarea n'a fost mai mare ca în 1767, când se pretinde că 24.000 de familii din Transilvania au fugit în aceste provincii turcești... Austria de prezent reclamă 8.000 familii din Moldova și 16.000 din Muntenia, ceeace fac 96.000 suflete, socotind numai 4 suflete de familie...". (cf. Iorga, Acte și fragmente, II, București, 1896, p. 189—90).

Informații bogate despre trecerea Românilor în Principate găsim la I. Nistor, Emigrările de peste munți *în* Analele Academiei Române, *XXXVII (1915), p. 815—65 și volumele Hurmuzaki, XIX—XX.*

TAKE IONESCU ȘI UNIREA ARDEALULUI

de M. MORA

Take Ionescu nu terminase liceul când a publicat în „Revista Junimei" nuvela intitulată „Spiritele".

Subiectul: el își închipuia că murise și nu înviase decât în anul 3000. Ce a găsit atunci? „România și-a redobândit teritoriul ei natural ce se întinde dela Tisa până la mare și ia o parte însemnată în Confederația Orientului". Aceasta „s'a întâmplat în virtutea dreptului naționalităților".

Cu intuiția lui genială, el vorbește despre un „Tribunal Internațional", unde „fiecare stat își are reprezentanți egali la număr, cari judecă, fără apel, conflictele internaționale".

Take Ionescu avea 19 ani când, delegat de studenții români din Paris să ia parte la congresul internațional de geografie ținut cu prilejul expoziției din 1879, și-a încheiat expunerea, aplaudată cu entuziasm de personalitățile prezente, cu următoarele cuvinte: „Dacă Ungaria a contribuit la apărarea Europei contra Turcilor, Românii au fost aceia cari, veacuri nenumărate, au fost mereu sentinela înaintată a creștinătății în Orient, și cu toate că erau mai aproape de Turci, trebue să recunoașteți că au fost mai norocoși decât Ungurii: Românii și-au putut păstra intactă o existență națională pe când Budapesta a ajuns reședința unui pașă turc".

In „Românul" din 31 Decembrie 1890, Take Ionescu, sub titlul „Neamul Românesc", ocupându-se de tratatul secret de alianță a României cu imperiul austro-ungar, scria: „Nu trebue să uităm un singur minut că regatul român este numai o porțiune din neamul românesc. Politica externă a regatului român ar înceta de a fi o politică adevărat românească în ziua în care ea ar fi stăpânită numai de interesele egoiste ale acelor români pentru cari o soartă norocoasă a creiat regatul independent de pe malul stâng al Dunării. Existența națională a neamului întreg și nestirbit este o chestiune vitală pentru toți românii, pentru cei din regat ca și pentru cei din afară".

Ministru de instrucție publică și culte, în 1893, Take Ionescu, pronunță aceste cuvinte cu tâlc adânc și în ciuda rezervelor impuse băncii ministeriale: „Neamul românesc nu s'a dezvoltat ca celelalte neamuri. El a fost creiațiunea unui mare împărat, a unui om de geniu, care voia să răspundă la o nevoe strategică. Deaceea neamul românesc se află călare pe un șir de munți ca o sentinelă gata să lovească și în dreapta și în stânga. Nu de ieri, nu de alaltăeri, nu de 100 de ani au trăit uniți sufletește și despărțiți politicește. Viața unora s'a întregit prin viața celorlalți și flacăra românismului a ars mai vie când la nord de Carpați, când la miazăzi".

Și vizând pe viitorul primministru Dimitrie Sturdza, care vorbise în alt sens la Senat, el adaugă: „Este extraordinar a discuta chestiuni de felul acesta în parlament. Dar este și mai extraordinar a auzi pe un om de stat al unei țări trăgându-i hotarele pentru vecii vecilor și spunându-i azi, în 1893, până unde au să meargă în vecii vecilor aspirațiunile neamului românesc".

Era pe vremea când tânărul ministru Take Ionescu, riscându-și situațiunea politică prezentă și viitoare, susținea cu mână largă școala și biserica din Transilvania, unde românii puneau portretul lui la candelele lor.

Vine războiul cel mare.

Take Ionescu profetizează în „La Roumanie" din 16 Noembrie 1914: război de cinci ani; intrarea Italiei, Japoniei, Americei alături de Aliați; victoria lor; tronuri prăbușite ; România Mare...

După intrarea Italiei, Take Ionescu strigă într'o mare întrunire publică: „Mai 1915! în sufletele noastre ale tuturora să se sape adânc această dată... Deaceea îndrăznesc să vă zic: dacă am fi în România cea Mare, dacă nu am avea de cerut nici un palmac de pământ, și încă ași spune: datoria de onoare, instinctul vieții ne impune să intrăm în război, pentrucă trebue să fie zdrobit acest despotism de ale cărui urmări nenorociții cari luptă contra intrării în acțiune nu-și dau seama".

Era ideea și era sentimentul ce dominau întreaga și măreața lui campanie pe tot întinsul țării, în parlament, în presa română și străină, în întruniri publice, pentru intrarea în război alături de Aliați, pentru întregirea neamului și pentru apărarea civilizației și a libertății naționalităților.

Ea culminează în memorabilul și incomparabilul discurs rostit în Cameră la 16 și 17 Decembrie 1915.

Este prefața apoteozei care avea să vină.

Este o cuvântare de antologie, ca aprofundare a cauzelor războiului, ca viziune a urmărilor lui, ca rechizitoriu contra spiritului de tiranie, ca elocință în care talentul, claritatea și căldura, analiza și sinteza se întrec.

Sunt idei și sunt fraze de săpat pe frontispiciul templului justiției imanente în viața popoarelor.

„N'a fost în cursul lungei noastre istorii un ceas mai grav, mai plin de consecințe, mai zdrobitor pentru noi prin măreția lui"...

Și deaceea: „Văd deschizându-se ușile raiului și o teamă superstițioasă îmi zice să închid ochii: este prea frumos! Sarcina aceasta de a scrie o epopee vie a căzut pe generația noastră, deși nu a fost o generație mai puțin pregătită pentru o viață eroică decât generația noastră. Și cu toate acestea, pe această generație a ursit-o soarta să îndeplinească fapta cea mai mare. Ea va fi sau groapa muncii de veacuri, sau zămislitoarea unei vremi așa de frumoase, încât vedenia ei mă smerește".

In acea clipă, instinctul național era interpretat de un profet fără pereche.

Praznicul românismului

de EM. HAGI MOSCO

In freamătul prilejuit în lumea întreagă de proaspetele măriri de țări, mai aproape sau mai departe de noi și cerute în numele principiului etnic — fie el întemeiat, fie nu — ștergerea hotarelor dintre pământurile românești de amândouă părțile Carpaților, săvârșită acum 20 de ani, își găsește încă o pecetluire. Visul milenar își sărbătorește împlinirea al cărei ceas trebuia să sosiască.

Intr'adevăr, 1000 de ani de cotropire, ajunsă în veacurile din urmă tot mai împovărătoare n'au isbutit să stingă para care a mocnit sub cenușa căminelor românești de „dincolo".

„Dincolo"! Câte duioase și drepte năzuințe nu vedeam noi de dincoace în acest cuvânt, așa plin de înțelesuri! In el își făcuse culcușul răsunetul răbufnirii conștiinței naționale a românismului, strivit sub roata lui Horia și Cloșca la 1785, în Alba-Iulia lui Mihai; strigăt cu atât de neînfrântă simțire în Câmpul Libertății de la Blaj în 1848, de Avram Iancu, Bărnuțiu și alții, și cu atât de dureroasă neputință la Cluj în 1894, de memorandiști. In sala din reduta orășenească a capitalei Transilvaniei, în fața președintelui Baro Szentkeresty, jurați maghiari au frânt aripile vulturului românesc. Vacz, Szeghedin, Gherla, amintesc și astăzi „îndrăzneala" să ceri mai puțin decât un drept al tău: un loc la soare lângă cei cari ți l-au furat. Nădejdile zămislite de veacuri în sufletele Românilor, acei cinstiți și leali supuși ai împăratului dar totdeauna amăgiți și oropsiți, au fost cernite.

In viața popoarelor sunt clipe de durere și clipe de bucurie; unele trăite pe bună dreptate, altele lipsite de orice temeiu. Unele cad din senin, altele sunt așteptate. I Decembrie este una dintre acele clipe fericite așteptate de veacuri, frământate din aluatul durerii în cugetele tuturor acelora cari s'au perindat în viața apăsată de „dincolo" și dospite, încetul cu încetul, în sufletele tuturor cari au simțit românește, și aci și dincolo. 1 Decembrie este încoronarea unei răbdări, fără pereche în istoria lumii. In acea zi s'a împlinit veriga ruptă acum 18 veacuri și capetele ei împreunându-se au închis într'insa acea minune necunoscută în istoria omenirii: dăinuirea poporului român.

Nu toate țările cu fii de aceeaș obârșie s'au întregit cu pământuri pe cari erau născuți acei fii. Dacă ni-a fost dat să trăim acea durere a despărțirii, astăzi, după întregire, ca nimeni altii, cu fruntea senină și cu mărinimia ertării — fără să uităm, însă, ne putem împotrivi oricăror cereri, oricăror schimburi, oricăror „suggestii".

„De la Nistru până la Emu și de la Emu până la Tisa să se unească mai întâi Românii și apoi cu celelalte familii române", se rostia Bărnuțiu în acea zi de 3 Mai 1848. Și a fost ascultat.

Toți au fost uniți în acelaș gând al scăpării românismului și pe măsură ce întâlniau în cale piedici, lupta lor se făcea mai dârză. Visele născute din adevăruri crude și trăite în stare de veghe ca acelea în cari au crescut generațiile românești de dincolo, trecute ca sfântă moștenire din inima tatălui în a fiului, crez zilnic de răbdătoare mântuire, au fost pârghia pe care s'a sprijinit, spre ridicarea ei, mișcarea românească de desrobire.

Umbrele marilor luptători desbrăcați de patimele firești ale omului de rând, poate privesc spre mărunțele și destrămătoarele noastre certuri, dorind ca cele legate de ei să nu fie deslegate de urmași. Mucenicii neamului, Horia, Cloșca, Avram Iancu, Baruțiu, Sulutiu, Bărnuțiu, Balint, Buteanu, Moldovan, Sever, Popp, Rațiu, Lucaci și atâți alții cu Mureșan cântărețul prooroc al deșteptării românești, săpați adânc pe răbojul sfânt al apărării naționale cer să-și doarmă netulburați odihna de veci.

Se cade ca în faldurile stindardului cu mândrele trei culori, fluturând pe tot cuprinsul vechii Dacii, să se contopiască strigătele de desnădejde ale celor cari, dincolo își ascundeau tot dorul în ele, cu vaetele celor de dincoace cari s'au stins din viață cu ochii spre Ardeal și cu numele lui pe buze. Numai aceasta va fi unirea sfântă, cea mai puternică pavăză ferind țara întregită de poftele nesăbuite cari neîncetat se încearcă împotriva ei.

1 Decembrie este zi a noastră. Și glasul vremii de demult îmi aduce răsunetul luptelor din trecut. Românimea a apărat cu sângele ei acest pământ pe care-l știe al ei.

Hoardele tătărești în iureșul lor năvalnic vesteau numai prăpăd și jale. Lumea apuseană se cutremura și de la Cetatea Eternă, de la Roma până la Luteția franceză, sgomotul ropotului călăreților sălbateci răsuna a moarte. Regele Bella, cu ai lui, fuge din Pesta și numai Zara Dalmației îi oprește goana. Ca un zid românimea, din Făgăraș până în Munții Apuseni, se ridică, înfruntă urgia tătară și o birue. Astăzi aceleași părți ale Ugielei și Beregului legate de viața voevozilor români maramureșeni cad iarăși sub coroana sfântului Ștefan! Dar Huniazii români? Nu cu armată maghiară au trecut Dunărea; oase românești au fost albite de soarele din Varna.

Iată dece 1 Decembrie sărbătorește fără sfială o dreaptă îndreptare a soartei. De am deschide cartea neamului, nu este filă să nu ni dee dreptatea stropită cu lacrimi și cu sânge. Astăzi nu trebue să ne aducem aminte decât de cuvintele din îmboldul la răbdare trimis de poetul Vlahuță memorandiștilor întemnițați, în minunatele versuri din poezia Eroilor Martiri:

Vedea-veți scris pe ziduri, cu slove de lumină,
In temnițele voastre: „Trăiască România"

Un istoriograf german despre forța de rezistență și de expansiune a Românilor

In volumul său *„Der Balkan"* apărut în 1914, istoriograful german Albrecht Wirth a scris următoarele despre poporul românesc:

„Poporul românesc este cel mai dârz de pe pământ, chiar mai dârz decât copii Izraelului. Evrei au fost în totdeauna, însă Românii dispăruseră timp de 8—9 secole. Dispăruseră, ca unele pâraie din munții Jura și Karst, care merg kilometri întregi pe subt pământ...

De odată însă, în secolul al XIII-lea, reapar Românii și de data asta pentru totdeauna! De atunci s'au întins ca un val mare de apă producând o revărsare fără margini ! Trăesc pe lângă țara lor încă în cinci țări străine, însă nici un popor n'a fost în stare să îi apase până la distrugere. Dimpotrivă, ei dau de lucru asupritorilor lor. Aceasta au observat-o mai cu seamă Ungurii, pe urmă au simțit-o Rușii și Slavii de la sud.

In 1913 au sărit în ajutorul Românilor peste 4000 frați din Ungaria.

Românii au suferit mult sub dominațiunea Ungurilor dar, în fine, de la inceputul secolului s'au recules și au purces să hotărască și ei de soarta lor. Din păcate suferim și noi Germanii, de oarece a inceput o ușoară românizare a satelor.

Tot așa de puțin au fost Rușii în stare să rusifice pe Românii din Basarabia. Simțământul că fac una cu frații lor români din regatul liber este mai viu ca ori când, și dorința de a fi iarăș uniți a rămas tot așa de puternică. Tot atât au simțit Bulgarii îndârjirea românilor și a verilor lor „Cuțovlahii".

Ceeace știau numai unii inițiați, au făcut cunoscut evenimentele anilor trecuți și cercurilor mai îndepărtate, și acum, că în fundul Balcanilor trăește un popor de circa 600.000 suflete care are dreptul să revendice o înrudire cu Românii. Aceștia sunt Aromânii, sau Kuțovlachii numiți și Tințari".

Acest mic popor locuește pe colinele Pindului, în Albania, în Thesalia și în sudul Macedoniei. Este deci foarte departe de Dunăre, foarte departe de verii români! Dar, toată Bulgaria este de pe acum cotropită de Aromâni și de Români, care își câștigă existența lor ca mici negustori și meșeriași. Tot așa este și sudul Serbiei, locuit de Kuțovlachi. Primul regiment de cavalerie, care a intrat în Uskub, a fost compus numai din Kuțovlachi. Având în vedere că elementul românesc se întinde și cuprinde în jurul lui totul, ca focul, este foarte posibil ca în viitor să se întindă teritoriul României Mari chiar peste Slavii de sud.

Românlor li se poate profetiza că vor domni peste teritoriile cuprinse la estul unei linii trasă din Ardeal până la Adrianopol !".

(Traducere de d-na Maria general Olteanu).

Marea zi a Invierii Neamului

de CONSTANTIN KIRIȚESCU

Au trecut douăzeci de ani.

Sunt încă mulți cei ce au trăit-o aevea, cei ce i-au putut măsura înălțimea vertiginoasă, socotită din adâncimea prăpastiei în care ne aruncase nenorocirile războiului și ale ocupației dușmane. Dar, an cu an, tot mai numeroasă devine generația acelora cari o cunosc doar ca pe o pagină din calendarul istoric al neamului. Pentru aceștia vreau să evoc clipele sublime trăite de generația din 1918. Ele sunt un splendid monument istoric, dar și o gravă poruncă.

Marele eveniment s'a petrecut simultan pe două scene: București și Alba-Iulia.

In București, îmbrăcați în haină de sărbătoare, după doi ani de împilare, de dureri mute și de doliu, Regele întregitor de neam intra în capitala liberată în fruntea armatei sale eroice. A fost o zi de mari și covârșitoare emoții, așa cum nu e dat să trăiască de cât popoarelor care-și cuceresc fericirea prin cele mai crude încercări. Visul cel rău trecuse; el ținuse doi ani. Deșteptarea era așa cum nu îndrăsneam s'o dorim în cele mai cutezătoare plăsmuiri ale minții noastre.

In această zi a Invierii, n'a fost locuitor al mult încercatei Capitale, care să nu alerge să vază alaiul triumfal, și n'au fost ochi din care să nu picure lacrămi. Trecea Regele suferinței și al credinței, trecea Regina frumoasă și curajoasă, trecea generalul Berthelot, marele prieten din zilele grele; trecea oastea țării, regimentele de la Mărăști, Mărășești, Oituz și Cireșoaia, făuritoare ale biruinței, și alături de ele, ostași ai armatelor aliate: francezi, englezi, americani, reprezentanți al ilustrelor oștiri care se acoperiseră de glorie pe câmpurile de luptă ale Apusului.

Dar, pe de-asupra baionetelor sclipitoare, pe de-asupra steagurilor care fâlfâiau mândre, ochii umezi ai privitorilor sfredeleau spațiul, iar gândul, mergând mai iute, țintea departe...

...La Alba-Iulia, în vechea capitală a Ardealului, se încheia în aceleași momente, prin voința națiunii adunate din toate colțurile românimei de peste Carpați, cel mai măreț act al istoriei neamului românesc. Pe platoul care văzuse triumful lui Mihai-Viteazul și supliciul lui Horia, se decreta unirea pentru vecii vecilor a Ardealului cu România, țara mamă.

Se pecetluia pentru totdeauna, o mare și întunecată epocă istorică și se deschidea cartea nouă a viitorului, întemeiat pe dreptate. Sentința tribunalului istoriei cădea greu peste trecut. Sfârșite erau suferințele de veacuri ale unui neam robit. Indărât, rămâneau durerile, umilințele, nedreptățile și jafurile de veacuri, inima strivită și gura închisă cu pumnul, preoții batjocoriți și scuipați, cărturarii vâriți în temnițe ori siliți să-și schimbe țara. Intreaga tristă poveste milenară a neamului-mucenic se încheia într'o apoteoză orbitor de strălucitoare.

In ziua hotăritoare a lungului proces istoric, care se sfârșia așa cum trebue să se sfârșiască toate lungile controverse, cu isbânda dreptului și a dreptății, puteau oare să fie ochi românești, să privească lumina viitorului, fără să și-i simtă udați de lacrimile recunoștinței și ale bucuriei ?

Generația unirii și-a făcut datoria. Este acum rândul celei ce i-a urmat. Tânăra generație trebue să știe că unitatea noastră națională, rod al unei lungi evoluții istorice, a fost pregătită cu tot ce sufletul românesc a avut mai curat și a fost cucerită cu jertfa a tot ce neamul a avut mai bun. Ea este comoara noastră cea mai de preț. Stropită cu sânge, sfințită cu lacrimi, nici o mână nelegiuită să nu cuteze a o atinge, fără să fie pedepsită.

O țară de șapte milioane a putut să îndeplinească unirea. Un popor de cincisprezece milioane de Români să știe s'o păstreze.

Altfel, s'ar scula din mormintele lor eroii cari au făurit-o, ca să ne blesteme.